

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Salberga, för handläggningen av ett ärende om statligt personskadeskydd enligt 7 kap. 2 § socialförsäkringsbalken

Beslutet i korthet: I ärendet aktualiseras frågor om den i en kriminalvårdsanstalt ansvariges skyldighet att omedelbart anmäla en intagens skada till Försäkringskassan genom att lämna in en skadeanmälan.

I beslutet konstaterar JO att den redogörelse för händelseförloppet som efterfrågas i en skadeanmälan är den enskildes egen och att den anmälningsansvariges underskrift av en sådan anmälan inte intygar annat än att den har lämnats in av honom eller henne. Vidare konstateras att det inte är anstaltens sak att ta ställning till om en skada uppstått på så sätt att den omfattas av bestämmelserna om personskadeskydd, utan att det i stället är upp till Försäkringskassan att göra den försäkringsmässiga bedömningen av ärendet.

Mot den bakgrunden uttalar JO att det inte är den vid anstalten ansvariges sak att avgöra lämpligheten av en skadeanmälan närmare innehåll. I beslutet kritiserar anstalten för att den ansvariga tjänstemannen inte omgående vidarebefordrat en intagens anmälan till Försäkringskassan och för att den intagne i stället ombetts att fylla i en ny skadeanmälan med ett mindre detaljerat innehåll än den inlämnade i syfte att "renodla händelseförloppet". Anstalten kritiserar även för att en ansvarig tjänsteman inte har försäkrat sig om att anmälningskyldigheten hade fullgjorts efter det att den intagne påtalat för henne att Försäkringskassan inte mottagit någon skadeanmälan.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 9 april 2015 klagade AA på att ansvariga tjänstemän i anstalten Salberga hade vägrat att underteckna och vidarebefordra hans skadeanmälan om ett olycksfall den 17 mars 2015 till Försäkringskassan. Han uppgav i huvudsak följande:

Den 18 mars 2015 fyllde han i en blankett om skadeanmälan till Försäkringskassan med anledning av att han hade brännskadat sig när han lagade mat i ett av anstaltens avdelningars kök. Den 20 mars 2015 lämnade han den ifyllda blanketten till personal för vidare befordran till kriminalvårdsinspektör BB så att han skulle få del av blanketten och underteckna den. I anmälan hade AA lämnat en utförlig redogörelse för händelseförloppet och skadans bakomliggande orsaker, vilken bl.a. innefattade uppgifter om att anstaltens köksutrust-

ning är undermålig och därigenom äventyrar säkerheten i köksarbetet. Den 31 mars 2015 blev han kontaktad av klienthandläggaren CC som upplyste honom om att kriminalvårdsinspektör BB ville att han skulle fylla i en ny skadeanmälan som skulle ersätta den först inskickade och att han denna gång skulle uttrycka sig mer kortfattat och utelämna beskrivande detaljer. AA upplyste då CC om att det var hans skadeanmälan och att han hade rätt att framföra det han ville i den. CC insisterade ändå och lämnade över ett icke ifyllt formulär samt rådde honom att fylla i det för en snabbare hantering. Han upplevde att han befann sig i en beroendeställning och valde därför att göra som han blev tillsagd.

I ärendet har det senare inkommit ytterligare skrivelser från AA där han, utöver vad som framgår av det ovanstående, anfört bl.a. följande:

Den senare upprättade skadeanmälan skickades inte till den postadress som anges på blanketten utan hamnade i stället felaktigt hos Kammarkollegiet. Det medförde att den anmälan heller aldrig registrerades hos Försäkringskassan. Efter det att han fått kännedom om saken lämnade han in sin först ifyllda skadeanmälan till kriminalvårdsinspektör DD och bad henne att underteckna och skicka in den till Försäkringskassan. Den 9 juni 2015 fick han ett skriftligt svar från DD om att en anmälan om den aktuella händelsen redan hade skickats iväg till Försäkringskassan den 1 april 2015 och att hon, utifrån att en anmälan redan initierats, inte fann skäl att hantera den anmälan som nu lämnats till henne. Anmälan återlämnades därför till honom utan påskrift. Efter det att han ytterligare en gång framfört att Försäkringskassan ännu inte hade mottagit någon skadeanmälan och att han därför önskade att hans ursprungliga skadeanmälan skulle undertecknas och skickas in till myndigheten lämnade DD den 2 juli 2015 skriftligen besked om att hans första anmälan nu hade undertecknats och skickats in till Försäkringskassan.

Till de kompletterande skrifterna har diverse handlingar bifogats, däribland de båda skadeanmälningarna, som upprättades den 20 respektive den 31 mars 2015, om olycksfallet den 17 mars 2015.

Utredning

Med anledning av vad som framförts i anmälan hämtades vissa handlingar in från Kriminalvården. Därefter begärde JO att Kriminalvården skulle yttra sig över det som AA anfört i sin anmälan och i de kompletterande skrifter som därefter kommit in till JO. I sitt remissvar anförde myndigheten, region Mitt, genom ställföreträdande regionchef EE, följande:

Sakuppgifter

Av uppgifter som inhämtats från anstalten Salberga framgår följande:

Efter att AA bränt sig i samband med matlagning upprättades en skadeanmälan och han skulle i den beskriva händelseförloppet. När kriminalvårdsinspektör BB läste vad AA nedtecknat upptäckte han att AA:s berättelse var väldigt omfattande. Den handlade bland annat om att laxen var fryst och inte färsk, nedskärningar inom Kriminalvården och dåliga stekpannor. BB bad därför klienthand-

läggare CC att samtala med AA om skadeanmälan. Syftet var att renskriva händelseförloppet så att det handlade om hur det gick till när skadan inträffade, eftersom det var detta som efterfrågades i skadeanmälan.

När CC träffade AA och bad honom att renskriva skadeanmälan så framförde AA att det var hans skadeanmälan och att han ville ha med allt innehåll. CC upplyste då AA om att klagomål på eventuella nedskärningar inom Kriminalvården inte riktas till Försäkringskassan i en beskrivning av ett skadeförlopp. CC upplyste dock AA om att han var fri att skriva det han ville. AA skrev därefter en ny skadeanmälan med en ny beskrivning av skadeförloppet.

BB skickade skadeanmälan till Försäkringskassan.

Därefter lämnade AA sin utförliga skadeanmälan ytterligare en gång till kriminalvårdsinspektören DD, som då beslutade att skicka den till Försäkringskassan, som komplement till den redan inskickade anmälan.

Författningsbestämmelser

Enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) ska varje myndighet lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda ska besvaras så snart som möjligt.

Av 7 § förvaltningslagen framgår att ett ärende skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

Kriminalvårdens bedömning

AA framför i sin anmälan till JO att han till anstalten lämnat in en ifylld blankett gällande skadeanmälan till Försäkringskassan. Den ansvarige tjänstemannen ville inte skriva under blanketten, då denna ansågs vara alltför detaljerad. AA utsattes därefter för påtryckningar av personal att fylla i en ny blankett och att då uttrycka sig kortfattat och utelämna detaljer.

Anstalten har i sitt svar bekräftat att man ansett att AA:s redogörelse av händelseförloppet i skadeanmälan var mycket omfattande och med visst innehåll som inte bedömdes vara relevant i sammanhanget. AA ombads därför att fylla i en ny skadeanmälan. I samband med detta påpekade AA att det var hans skadeanmälan och att han ville ha med allt innehåll. Han upplystes då av klienthandläggaren att han var fri att skriva det han ville.

Av anstaltens uppgifter framgår att blanketten sändes, efter att den skrivits under, till den adress som framgår där. Efter att AA ånyo inlämnat sin första utförliga skadeanmälan till anstalten, sände anstalten även denna till Försäkringskassan.

Det är givetvis beklagligt om AA uppfattat det klienthandläggaren sagt till honom om att upprätta en ny redogörelse, skulle ha varit tvingande, vilket säkerligen inte varit klienthandläggarens avsikt.

AA kommenterade remissvaret.

Rättslig reglering

Av 7 kap. 2 § första stycket 3 socialförsäkringsbalken (SFB) framgår att personer som är intagna för vård i en kriminalvårdsanstalt är försäkrade för statligt personskadeskydd enligt 43 kap. SFB. Enligt 43 kap. 22 § SFB ska en chef eller någon annan omedelbart underrättas om den försäkrade drabbas av en skada.

Av 43 kap. 23 § och 42 kap. 10 § SFB framgår att en chef eller någon annan som har fått kännedom om en inträffad skada omedelbart ska anmäla skadan till Försäkringskassan.

Av 17 § jämförd med 16 § förordningen (1997:284) om arbetsskadeförsäkring och personskadeskydd följer att skyldigheten att anmäla en skada till Försäkringskassan när det gäller intagna i anstalt gäller chefen eller föreståndaren för en kriminalvårdsanstalt. Av 18 § samma förordning framgår att skadeanmälan ska göras på en blankett enligt formulär som Försäkringskassan fastställer efter samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter.

Bedömning

Som framgår av de bestämmelser som är tillämpliga i ärendet är en chef eller föreståndare för en kriminalvårdsanstalt som får kännedom om att en intagen drabbats av en skada skyldig att omedelbart anmäla detta genom att skicka in en skadeanmälan till Försäkringskassan. Den redogörelse för händelseförloppet som efterfrågas i en sådan anmälan är den enskildes egen. Den ansvariges underskrift av en skadeanmälan är inte kopplad till något godkännande av skadan och innebär inte heller någon bekräftelse av att man i alla delar har samma uppfattning om den eller om de uppgifter som i övrigt lämnats i beskrivningen. Undertecknandet bekräftar endast att den ifrågavarande anmälan har lämnats av den ansvarige.

Anstalten har i förevarande fall vidgått att man ansett att AA:s redogörelse för händelseförloppet i den ursprungliga skadeanmälan var mycket omfattande och att den hade visst innehåll som inte bedömdes vara relevant i sammanhanget. Enligt anstalten har AA därför ombetts att fylla i en ny, mindre detaljerad skadeanmälan i syfte att ”renskrivna händelseförloppet”. AA:s uppgift om att uppmeningen skulle ha varit tvingande har däremot tillbakavisats av anstalten.

JO har i ett tidigare beslut uttalat att det inte är anstaltens sak att ta ställning till om en skada uppstått på så sätt att den omfattas av bestämmelserna om statligt personskadeskydd, utan att det i stället är upp till Försäkringskassan att göra den försäkringsmässiga bedömningen av ärendet och avgöra om skadan ska ersättas eller inte (se JO 1997/98 s. 193, dnr 1410-1996).

Eftersom de uppgifter som lämnas i en skadeanmälan är den enskildes egna, och den ansvariges underskrift, som nämnts ovan, endast fyller funktionen att bekräfta att anmälan lämnats av den ansvarige är det inte den ansvariges sak att avgöra lämpligheten av en anmälan närmare innehåll. Jag är därför kritisk till att AA ombetts att upprätta en ny skadeanmälan med ett mindre detaljerat innehåll än den först inlämnade. När AA första gången den 20 mars 2015 lämnade in en skadeanmälan borde den då ansvarige vid anstalten i stället ha bekräftat mottagandet av anmälan – genom att underteckna denna – och omgående ha vidarebefordrat den till Försäkringskassan.

Enligt anstaltens uppgifter ska den senare upprättade blanketten ha sänts till Försäkringskassan den 1 april 2015. AA har å sin sida uppgett att den senare upprättade skadeanmälan sändes till fel adress och att hans skada därför anmäldes till Försäkringskassan först i samband med att anstalten i juli 2015 sände in hans ursprungliga skadeanmälan till myndigheten som en komplettering till den som enligt anstaltens uppgift redan var inskickad. Ord står därmed mot ord i fråga om vid vilken tidpunkt en anmälan ursprungligen ska ha sänts iväg. Ytterligare utredningsåtgärder från min sida framstår inte som meningsfulla. Oavsett om den senare upprättade skadeanmälan sänts iväg till Försäkringskassan i april 2015 eller inte anser jag att den ansvarige vid anstalten borde ha kontaktat Försäkringskassan för att försäkra sig om att en anmälan om det aktuella skadetillfället hade mottagits när AA under efterföljande månader påtalade att Försäkringskassan ännu inte hade mottagit någon anmälan. En sådan kontrollåtgärd hade dessutom varit påkallad eftersom ansvaret för att skadan anmäls har legat på anstalten, och jag anser därför att anstalten inte kan undgå kritik för sin underlåtenhet i detta avseende.

Anstaltens hantering av AA:s ursprungliga skadeanmälan, såväl inledningsvis som avslutningsvis, har medfört att en anmälan av olycksfallet den 17 mars 2015 synes ha skett först den 2 juli 2015 trots att en anmälan borde ha kunnat göras redan den 20 mars 2015. Hanteringen har inte varit förenlig med kravet på att en skada ska anmälas omedelbart.

Ärendet avslutas med den kritik som framgår av det som anförts ovan.